

Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.031

про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.031 Київського університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки на підставі прилюдного захисту дисертації Сотникової Валентини Євгенівни «Інтертекст творчості Володимира Базилевського: особливості і функції» за спеціальністю 035 Філологія 21 серпня 2023 року.

Сотникова Валентина Євгенівна, 1994 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2018 році Київський університет імені Бориса Грінченка за спеціальністю «Філологія».

З вересня 2022 року й до цього часу працює як фізична особа-підприємець.

Дисертацію виконано у Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Науковий керівник: Гальчук Оксана Василівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри світової літератури Факультету української філології, культури і мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка.

Здобувачка має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з них усі – одноосібні: 4 статті у виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 6 статей, в яких додатково відображено результати дисертації.

1. Сотникова В.Є. Варіативність топосу «держава» в поетичній моделі національної ідентичності (на матеріалі лірики Володимира Базилевського).

Літературний процес: методологія, імена, тенденції. 2019. Вип. 14. С. 94-98.

ISSN (Print): 2311–2433. ISSN (Online): 2412–2475. DOI:

<https://doi.org/10.28925/2412-2475.2019.1414>

2. Сотникова В.Є. Авторська концепція митця і мистецтва за Володимиром Базилевським. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. Вип. No 51. С. 351–357. ISSN (Print): 2308–4855. ISSN (Online): 2308–4863. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-54>

3. Сотникова В.Є. Постать Йосипа Сталіна як основний об'єкт критики в антитоталітарній ліриці В. Базилевського. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. No23. Т.2. С. 260–264. ISSN (Print): 2663–4880. ISSN (Online): 2663–4899. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.23.2.50>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

Бітківська Галина Володимирівна – доктор філологічних наук, доцент, Київський університет імені Бориса Грінченка, завідувач кафедри світової літератури Факультету української філології, культури і мистецтва, зауваження:

1. Визначаючи об'єкт дослідження дисертантка вказує збірки ліричних творів В. Базилевського, які публікувалися в період 1978-2018 років (с.22). Водночас під час аналізу інтертексту звертається й до інших збірок, скажімо, неодноразово згадує «Евтерпу в снігах» (2020) (с. 33, 37, 47, 48) і визначає особливості потрактування В. Базилевським образу Евтерпи (с. 187, 188, 207). Вважаємо, що варто зробити уточнення.

2. У розділі 1 в процесі характеристики постаті В. Базилевського в генераційному вимірі дисертантка вдається до порівняння авторських концепцій митців В. Базилевського і Ліни Костенко як репрезентантки шістдесятників (с. 31-32). Хотілося б почути, чому дисертантка обирає ідеї саме Ліни Костенко, адже в роботі наводяться рефлексії В. Базилевського й

щодо інших представників цієї генерації – М. Вінграновського, Б. Олійника, В. Симоненка, В. Стуса, Б. Нечерди, М. Холодного, Л. Талалая (с. 29-30). Окрім того, основою для зіставлення є концепція митця, однак чи доречним є це положення в першому розділі, якщо детально інтертекстуальність концепції митця і мистецтва розглядається в розділі 4.

3. З-поміж безперечних новаторських результатів дисертації варто назвати визначення періодизації мистецької еволюції В. Базилевського. Однак у запропонованій періодизації є позиції, що потребують детальнішого пояснення, наприклад, хронологічні межі визначених етапів, їхня різна тривалість у часі, стильові маркери еволюції. Хоча дисертантка вказує, на основі яких тенденцій визначено чотири еволюційні етапи – зміни жанрово-тематичної палітри, нові тенденції в реалізації автором міжтекстових зв'язків (с. 36), актуалізація певної проблематики, лірична атмосфера, ключові образи й мотиви, оприявлені в знакових збірках, вплив суспільно-політичних й особистісних чинників (с. 205), але залишається потреба в деяких уточненнях.

Відомо, що друкуватися В. Базилевський почав з 1954 р., проте в роботі як перший етап визначається період 1964-1984 рр. І попри те, що це найтриваліший етап, десятирічна декада життя поета до першого етапу не потрапляє. Знаковою збіркою дисертантка називає «Труди і дні» (1984), що є завершальною для етапу. Другий етап також завершується знаковою збіркою «Вертеп» (1992). Водночас знакові збірки для третього і четвертого етапів за часом публікації не є завершальними для цих етапів. Вважаємо, що обґрунтування періодизації стане стрункішим, якщо додати пояснення.

4. Попри те, що в дисертації досить детально з'ясовано семантику образу вертепу як назви знакової збірки поета і центральної метафори його різножанрової творчості (с. 36, 48, 50, 76-77, 81-88, 96-99 і т.д.), однак, видається, що в компаративній площині дослідження збірки «Вертеп» В. Базилевського варто продовжити, скажімо, в аспекті міжтекстових зв'язків

з поемою Грицька Чубая «Вертеп», триптихом Юрія Андруховича «Три поверхи вертепу» чи іншими літературними втіленнями цього образу.

Бондарева Олена Євгенівна – доктор філологічних наук, професор, Київський університет імені Бориса Грінченка, головний науковий співробітник кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства Факультету української філології, культури і мистецтва, зауваження та побажання:

1. Найперше попрошу шановну Валентину Євгенівну розтлумачити, що саме вона мала на увазі під «неонекласичною рецепцією інтертексту», заявленою, зокрема, на сторінці 24.

2. Реципієнтові тексту дисертації доводиться постійно балансувати між сприйняттям поезії/не-поезії (літературно-критичної та публіцистичної спадщини) Володимира Базилевського, оскільки розділи сформовано за змістовими/тематичними пріоритетами. Чи розглядали Ви можливість іншої структурної логіки – скажімо, проаналізувати В. Базилевського спершу як митця, а потім – як критика і публіциста?

3. Непроясненими для сприйняття лишилися у роботі терміни «міфологема», «реалонім», «інтертекстема», тож попрошу розтлумачити, які семантичні поля Вашої праці вкладаються у цю термінологію.

4. Хто із сучасників Володимира Базилевського найближчий до нього як митця і критика в українському літературному процесі і за якими критеріями?

5. Ви подаєте переконливу періодизацію поетичної творчості Володимира Базилевського, хоча питому частину роботи присвячуєте творчості непоетичній. Чи кореспондує літературно-критична творчість письменника із запропонованою Вами періодизацією? Аргументуйте, чому.

6. Також хочеться почути, наскільки сучасними вбачається сьогодні як лірика Володимира Базилевського, так і його літературно-критична або

публіцистична спадщина, чи сприйматимуться вони поколіннями українських письменників ХХІ століття?

7. Ви практично не приділили увагу поетичній формі Володимира Базилевського. Чи є у цій площині інтертекстуальні відсилання до різних епох, національних традицій або персональних взірців?

8. На завершення відзначу окремі коректорські недочепи роботи – наприклад, різночитання в ініціалах дослідників із посиланням на одне джерело – О. Лучук (с.с.23, 225)/І.Лучук (с.139) – йдеться про Ольгу Лучук, О. Гурбанська (с.с.23, 45)/С. Гурбанська (с.74) – йдеться про Світлану Гурбанську, або ж граматичні чи пунктуаційні хиби (с.с.27, 59, 65,120), що аж ніяк не применшує загального позитивного враження та отриманого від роботи Валентини Євгенівни Сотникової «задоволення від тексту».

9. Дисертація Валентини Євгенівни Сотникової є самодостатньою, новаторською працею, яка є не просто аналізом локального літературного фактажу, а порушує суттєві для осмислення літературного процесу кінця ХХ – поч. ХХІ ст. питання. Полемічні положення дисертація спонукають до подальшого осмислення тексту, повернення до нього для рефлексій.

Кавун Лідія Іванівна – доктор філологічних наук, професор, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, професор кафедри української літератури і компаративістики, зауваження та побажання:

1. Теоретико-методологічну і джерельну базу дисертаційної роботи склали сотні праць українських і зарубіжних учених та численні корпуси літературних текстів, які дуже часто мають міждисциплінарний характер. Порівняльно-типологічний матеріал вражає своєю географією і міжконтинентальною маркованістю. Водночас із поля зору дослідниці випав біографічний метод, який сприяв би більш детальному і глибокому аналізу нехудожньої прози В. Базилевського, зокрема есе, літературної та мистецької критики, інтерв'ю тощо. Цей спосіб вивчення творів письменника, якого

дисертантка вслід за М. Слабошпицьким ідентифікує «митцем без покоління», дав би змогу інтерпретувати біографію В. Базилевського як визначальний чинник художньої творчості саме поза приналежністю до тієї чи іншої мистецької генерації, літературного напрямку.

2. У підрозділі 2.2. «Художній потенціал образів національної культури в поетичній історіософії В. Базилевського» дещо забагато сторінок дисертації присвячено висвітленню саме ідеологічних поглядів Пантелеймона Куліша та Євгена Маланюка (с. 67-75). На нашу думку, бажано було провести типологічні паралелі між історіософією В. Базилевського, П. Куліша та Є. Маланюка, виявити спільне й відмінне у їхніх авторських естетиках, скоротити опис їх історіософій і вдатися до власне аналізу текстів В. Базилевського.

3. Робота виграла б, якби авторка приділила увагу студіюванню також і віршознавчих особливостей поезики В. Базилевського: ритму вірша, строфіки, метрики й образних компонентів. Не дотримано й формозмістового балансу у дослідженні різножанрових творів В. Базилевського – послання, присвяти та віршованого листа. Зауважимо, що зазначені жанри адресованої лірики стосуються власне діалогу поезики, творчості В. Базилевського як інтертексту.

4. У мовно-стилістичному плані дослідження написано грамотно, а все ж деякі типові дисертаційні помилки не оминули й цієї студії. Зазначу, що у заголовках розділів та підрозділів бажано писати повне ім'я та прізвище письменника (а не 2.2.«Художній потенціал образів національної культури в поетичній історіософії В. Базилевського» та ін.). У назві другого розділу «Людина і історія» потрібно вжити *й* замість *ї*; *міфокритичний метод* застосовують у дослідженні, але аж ніяк він *не використовується* тощо.

5. Робота Сотникової Валентини Євгенівни є першим дослідженням в українському літературознавстві, де описується творчість В. Базилевського. Авторка дисертації зробила це фахово, застосовуючи всі свої філологічні

вміння та навички. Кожна наукова проблема, винесена в заголовок роботи, може стати темою для окремого дисертаційного дослідження.

Рарицький Олег Анатолійович – доктор філологічних наук, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, професор кафедри історії української літератури і компаративістики, зауваження та побажання:

1. Варто було повніше розкрити асоціативно-рецепційний механізм дії інтертекстуальних зв'язків, їх функції у творенні нового змісту, повніше і виразніше узагальнення щодо них подати у висновках.

2. Важливо дізнатися, чи змінювались на різних етапах стильової еволюції митця інтертекстуальні стратегії письменника. Наскільки цей процес впливав на змінність індивідуального стилю письменника.

3. Поза увагою дослідниці залишилося найновіше тритомне видання вибраних поетичних творів В. Базилевського (Твори у трьох томах : поезія. Київ : Ліра-К, 2022.) і літературно-критичні праці літературознавця Івана Прокоф'єва про письменника, зокрема матеріали дискусії І. Прокоф'єва з І. Дзюбою, стаття «Глибинна правда рефлексії» та ін.

4. Помітні деякі неточності на кшталт вживання терміна інтертекст у значенні архетекст, незначні стилістичні невправності, стилістичні недогляди.

5. Вважаємо, що робота В. Сотникової має бути видана у форматі монографії, тому що праць про В. Базилевського в українському літературознавстві дуже мало, а розглянута дисертація є продуктом високого інтелектуального рівня.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає,

«Утримались» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.031 присуджує Сотниковій Валентині Євгенівні ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.031

Олена БРОВКО